

Silvia PITIRICIU **DESPRE SIGLELE EUROJARGONULUI ÎN LIMBA ROMÂNĂ**

Integrarea României în Uniunea Europeană este un eveniment sociopolitic cu mare impact asupra lexicului limbii române. Numeroase sigle propriu-zise și acronime, calcuri din franceză și engleză, care circulă în limba română actuală, au intrat atât în limbajele profesionale, cât și în limba comună. Ele fac parte din *eurojargon*¹. Conceptul relativ nou reunește termenii care exprimă politica lingvistică a Uniunii. Unele elemente de eurojargon creează dificultăți de traducere și, în consecință, de utilizare. Din această categorie fac parte siglele. Ca nume proprii sau comune, siglele se utilizează în texte care stau la baza legislației. În limba română, majoritatea siglelor sunt provenite din franceză și din engleză. Decodarea și folosirea lor depind de gradul de cunoaștere a celor două limbi de către utilizatori.

În demersul nostru, am avut în vedere cunoașterea câtorva sigle pe baza a două criterii de analiză: a) categoriile onomasiologice desemnate; b) semantica și proveniența siglelor. Pentru fiecare clasă de abrevieri am menționat un exemplu sau două în contexte din limba presei românești a ultimelor două decenii.

a) În mare parte, siglele propriu-zise și acronimele aparțin terminologiei sistemului instituțional² al UE:

instituții de decizie – consilii: **CE** = *Consiliul Europei*, cf. fr. *Conseil de l'Europe* (CE), engl. *European Council* (EC); **CAE** = *Consiliul Arhitecților din Europa*, cf. fr. *Conseil des Architectes d'Europe* (CAE), engl. *Architects Council in Europe* (ACE); **CAEM** = *Consiliul de Asistență Economică Mutuală*, cf. fr. *Conseil d'Assistance Economique Mutuelle* (CAEM), engl. *Council for Mutual Economic Aid* (COMECON); **CEFIC** = *Consiliul European al Federațiilor din Industria Chimică*, cf. fr. *Conseil Européen des Fédérations de l'Industrie Chimique* (CEFIC), engl. *European Council of Chemical Manufacturers' Federations* (ECCMF); **comisii:** **CE** = *Comisia Europeană*, cf. fr. *Commission Européenne* (CE), engl. *European Commission* (EC); **CEA** = *Comisia Europeană de Agricultură*, cf. fr. *Commission Européenne d'Agriculture* (CEA), engl. *European Commission on Agri-*

culture (ECA); **CCE** = *Comisia Comunităților Europene*, cf. fr. *Commission des Communautés Européennes* (CCE), engl. *Commission of the European Communities* (CEC); **CET** = *Comisia Europeană a Turismului*, cf. fr. *Commission Européenne du Tourisme* (CET), engl. *European Travel Commission* (ETC); **parlament: PE** = *Parlamentul European*, cf. fr. *Parlement Européen* (PE), engl. *European Parliament* (EP).

De exemplu: „În legătură cu apariția pe scena istorică a CAEM-ului, în societatea românească s-a păstrat la început o tăcere controlată politic”. (www. jurnalul.ro, 19.02.2008, *România a avut ideea CAER!*); „Acest vot negativ este, de regulă, un mijloc de presiune pentru ca erorile identificate de Curte să fie corectate, însă duce la întârzieri în adoptarea noului buget și creează un climat de neîncredere față de CE”. („Graiul Dobrogei”, 20.08.2009, *Comisia Europeană acordă un nou răgaz României pentru a evita clauza pe agricultură*).

autorități de control legislativ și administrativ – Curtea de Justiție: CEDO = *Curtea Europeană a Drepturilor Omului*, cf. fr. *Cour Européenne des Droits de l'Homme* (CEDH), engl. *European Court of Human Rights* (ECHR); **CJCE** = *Curtea de Justiție a Comunităților Europene*, cf. fr. *Cour des Justice des Communautés Européennes* (CJCE), engl. *European Court of Justice* (ECJ); **tribunal: TPICE** = *Tribunalul Primei Instanțe a Comunităților Europene*, cf. fr. *Tribunal de Première Instance des Communautés Européennes* (TPICE), engl. *Court of First Instance* (CFI).

De exemplu: „Dosarul singurului român aflat în viață pe numele căruia încă mai figurează o condamnare la moarte a ajuns la CEDO”. (www. jurnalul.ro, 29.08.2009, *Dosarul lui Constantin Răuță a ajuns la CEDO*); „De la conflicte pe drepturi de autor, la cele de marcă sau cele de concurență, orice firmă care se consideră victimă a unui abuz din partea altei companii se poate adresa direct TPICE, în loc să mai apeleze la justiția autohtonă”. („Renașterea Bănățeană”, 22.05.2009, *O alternativă europeană la justiția română*).

organisme și instrumente financiare – bănci: BCE = *Banca Centrală Europeană*, cf. fr. *Banque Centrale Européenne* (BCE), engl. *European Central Bank* (ECB); **BEI** = *Banca Europeană de Investiții*, cf. fr. *Banque Européenne d'Investissement* (BEI), engl. *European Investment Bank* (EIB); **BERD** = *Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare*, cf. fr. *Banque Européenne pour la Reconstruction et le Développement* (BERD), engl. *European Bank for Reconstruction and Development* (EBRD); **BM** = *Banca Mondială*, cf. fr. *Banque Mondiale* (BM), engl. *World Bank* (WB); **fonduri: FED** = *Fondul European de Dezvoltare*, cf. fr. *Fond Européen de Développement* (FED), engl. *European Development Fund* (EDF); **FEDR** = *Fondul European pentru Dezvoltare Regională*, cf. fr. *Fond Européen de Développement Régional* (FEDER), engl. *European Regional Development Fund* (ERDF); **FSE** = *Fondul Social European*, cf. fr. *Fond Social Européen* (FSE), engl. *European Social Fund* (ESF).

De exemplu: „Finanțarea BERD va include un împrumut de șapte milioane de euro și o investiție de 15 milioane de euro în capitalul companiei”. („Financiarul”, 8.06.2009, *BERD analizează o finanțare pentru Asseco*); «„La toate procedurile de atribuire a lucrărilor finanțate din fonduri FEDR (n.r. Fondul European de Dezvoltare Rurală), la care am participat în județul Botoșani, toți ofertanții au

fost eliminați cu oferte declarate inacceptabile, iar câștigător a fost desemnat un singur ofertant care a avut oferta financiară cu valoarea cea mai mare”, se preciza în contestație». („Ziarul de Iași”, 28.05.2009, *Firma abonată la banii veniți de la UE*).

organisme consultative – comitete: **CECS** = *Comitetul European pentru Cercetări Spațiale*, cf. fr. *Comité Européen de Recherches Spatiales* (CERS), engl. *European Space Research Organisation* (ESRO); **CEPC** = *Comitetul European pentru Probleme Criminale*, cf. fr. *Comité Européen pour les Problèmes Criminels* (CEPC), engl. *European Committee on Crime Problems* (ECCP); **CET** = *Comitetul European al Transporturilor*, cf. fr. *Comité Européen des Transports* (CET), engl. *European Transport Committee* (ETC); **CSEE** = *Comitetul Sindical European al Educației*, cf. fr. *Comité Syndical Européen de l'Education* (CSEE), engl. *European Trade Union for Education* (ETUE).

De exemplu: „În acest sens, la începutul acestei luni, Comitetul Sindical European pentru Educație (CSEE) a organizat la Madrid un seminar pentru prevenirea și combaterea violenței în școli”. („Gardianul”, 14.04.2008, *Specialiștii europeni: stresul elevilor naște violența în școli*).

organisme interinstituționale – oficii: **OCVV** = *Oficiul Comunitar al Varietăților Vegetale*, cf. fr. *Office Communautaire des Variétés Végétales* (OCVV), engl. *Community Plant Variety Office* (CPVO); **OEB** = *Oficiul European al Brevetelor*, cf. fr. *Office Européen des Brevets* (OEB), engl. *European Patent Office* (EPO); **birouri:** **BEM** = *Biroul European pentru Mediu*, cf. fr. *Bureau Européen pour l'Environnement* (BEE), engl. *European Environmental Bureau* (EEB); **BEUC** = *Biroul European al Uniunii Consumatorilor*, cf. fr. *Bureau Européen des Unions de Consommateurs* (BEUC), engl. *European Bureau of Consumers' Unions* (EBCU).

De exemplu: „România a devenit, de anul trecut, membru cu drepturi depline al Oficiului European al Brevetului (OEB)”. (www.jurnalul.ro, 4.02.2004, *Acești români neliniștiți și invențiile lor ciudate*); „Astfel, membrii BEM cer statelor membre UE să ajungă imediat la un acord privind reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră cu 30 la sută până în 2020”. (www.adevarul.ro, 3.07.2008, *Zece teste ecologice pentru Nicolas Sarkozy*).

alte instituții – agenții: **AEEN** = *Agenția Europeană pentru Energie Nucleară*, cf. fr. *Agence Européenne pour l'Energie Nucléaire* (AEEN), engl. *European Nuclear Energy Agency* (ENEA); **AEM** = *Agenția Europeană de Mediu*, cf. fr. *Agence Européenne de l'Environnement* (AEE), engl. *European Environment Agency* (EEA); **AEP** = *Agenția Europeană de Productivitate*, cf. fr. *Agence Européenne de Productivité* (AEP), engl. *European Productivity Agency* (EPA); **ASE** = *Agenția Spațială Europeană*, cf. fr. *Agence Spatiale Européenne* (ASE), engl. *European Space Agency* (ESA); **centre:** **CDE** = *Centrul de Documentare Europeană*, cf. fr. *Centre de Documentation Européenne* (CDE), engl. *European Documentation Centre* (EDC); **CEDI** = *Centrul European de Documentare și Informare*, cf. fr. *Centre Européen de Documentation et d'Information* (CEDI), engl. *European Documentation and Information Centre* (EDIC); **CEOS** = *Centrul European de Operațiuni Spațiale*, cf. fr. *Centre Européen d'Opérations Spatiales* (CEOS), engl. *European Space Operations Centre* (ESOC); **asociații:** **AEC** = *Asociația Europeană pentru Cooperare*,

cf. fr. *Association Européenne pour la Coopération* (AEC), engl. *European Agency for Cooperation* (EAC); **AEDA** = *Asociația Europeană pentru Drept și Alimentație*, cf. fr. *Association Européenne pour le Droit et l'Alimentation* (AEDA), engl. *European Food Law Association* (EFLA); **AELS** = *Asociația Europeană a Liberului Schimb*, cf. fr. *Association Européenne de Libre-Change* (AELE), engl. *European Free Trade Association* (EFTA); **ARFE** = *Asociația Regiunilor Frontaliere Europene*, cf. fr. *Association des Région Frontalières Européennes* (ARFE), engl. *Association of European Border Regions* (AEBR); **fundatii**: **FEACVM** = *Fundația Europeană pentru Ameliorarea Condițiilor de Viață a Muncitorilor*, cf. fr. *Fondation Européenne pour l'Amélioration des Conditions de Vie des Travailleurs* (FEACVT), engl. *European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions* (EFILWC); **FES** = *Fundația Europeană a Științei*, cf. fr. *Fondation Européenne de la Science* (FES), engl. *European Science Foundation* (ESF); **comunități**: **CCFE** = *Comunitatea Căilor Ferate Europene*, cf. fr. *Communauté des Chemins de Fer Européens* (CCFE), engl. *Community of European Railways* (CER); **CE** = *Comunitatea Europeană*, cf. fr. *Communauté Européenne* (CE), engl. *European Community* (EC); **CEEA** = *Comunitatea Europeană pentru Energie Atomică*, cf. fr. *Communauté Européenne pour l'Energie Atomique* (CEEA sau EURATOM), engl. *European Atomic Energy Community* (EAEC); **CPE** = *Comunitatea Politică Europeană*, cf. fr. *Communauté Politique Européenne* (CPE), engl. *European Political Community* (EPC); **organizații**: **OEBM** = *Organizația Europeană de Biologie Moleculară*, cf. fr. *Organisation Européenne de Biologie Moléculaire* (OEBM), engl. *European Molecular Biology Laboratory* (EMBO); **OECE** = *Organizația Europeană de Cooperare Economică*, cf. fr. *Organisation Européenne de Coopération Economique* (OECE), engl. *Organisation for European Economic Cooperation* (OEEC); **OSCE** = *Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa*, cf. fr. *Organisation pour la Sécurité et la Coopération en Europe* (OSCE), engl. *Organisation for Security and Cooperation in Europe* (OSCE).

De exemplu: „După separare, controlul sateliților este preluat de așa-numita Mission Control Team (Echipa de Control a Misiunii) de la Centrul European de Operațiuni Spațiale (CEOS) din Darmstadt, Germania”. („Cronica Română”, 2.06.2009, *Știința de frontieră*); „Pentru dividendele plătite societăților din state SEE/AELS, impozitul reținut la sursă este de 5%, indiferent de mărimea pachetului de acțiuni pe care îl dețin”. („Financiarul”, 6.05.2008, *CE avertizează România privind avantajarea rezidenților la plata impozitelor pe dividende*).

Pe lângă sistemul instituțional, există și alte categorii onomasiologice:

grupări parlamentare³ – **uniuni**: **UE** = *Uniunea Europeană*, cf. fr. *Union Européenne* (UE), engl. *European Union* (EU); **UEO** = *Uniunea Europei Occidentale*, cf. fr. *Union de l'Europe Occidentale* (UEO), engl. *Western European Union* (WEU); **federații**: **FBE** = *Federația Bancară Europeană*, cf. fr. *Fédération Bancaire Européenne* (FBE), engl. *European Banking Federation* (EBF); **FEE** = *Federația Editorilor Europeni*, cf. fr. *Fédération des Éditeurs Européens* (FEE), engl. *Federation of European Publishers* (FEP); **FEPI** = *Federația Europeană a Proprietății Imobiliare*, cf. fr. *Fédération Européenne de la Propriété Immobilière* (FEPI), engl. *European Property Federation* (EPF); **confederații**: **CEA** = *Confederația Europeană de Agricultură*, cf. fr. *Confédération Européenne de l'Agriculture* (CEA), engl.

European Confederation of Agriculture (ECA); **CES** = Confederația Europeană a Sindicatelor, cf. fr. *Confédération Européenne des Syndicats* (CES), engl. *European Trade Union Confederation* (ETUC).

De exemplu: „Jafurile se împart în două mari grupe, menționează FBE”. (www.conso.ro, 16.02.2009, *Jafurile bancare – un pericol ce nu trebuie subestimat*); „Apelul CES este exact înaintea Consiliului European de primăvară, din 19 și 20 martie și a reuniunii G20”. („Ultima oră”, 18.03.2009, *Confederația Europeană a Sindicatelor cheamă la luptă împotriva crizei și a consecințelor ei sociale*).

acte: **AUE** = Actul Unic European, cf. fr. *Acte unique Européen* (AUE), engl. *Single European Act* (SEA); **tratate:** **TICE** = *Tratatul de Interdicție Completă a Experimentelor Nucleare*, cf. fr. *Traité d'Interdiction Complète des Essais nucléaires* (TICE), engl. *Comprehensive Nuclear Test Ban Treaty* (CTBT); **TUE** = *Tratatul asupra Uniunii Europene*, cf. fr. *Traité sur l'UE* (TUE), engl. *Treaty on EU* (TEU); **acorduri:** **AME** = *Acordul Monetar European*, cf. fr. *Accord Monétaire Européen* (AME), engl. *European Monetary Agreement* (EMA); **AMI** = *Acordul Multilateral pentru Investiții*, cf. fr. *Acoörd Multilatéral pour les Investissements* (AMI), engl. *Multilateral Agreement on Investment* (MAI).

De exemplu: „Actul Unic European (AUE) constituie prima mare reformă adusă Tratatelor originare ale Comunităților Europene, prin care au fost extinse competențele CE...” (www.eurospeak.ro/viki/index.php/Actul_Unic_European).

programe: **PC** = *Programul Comunitar*, cf. fr. *Programme Communautaire* (PC), engl. *Community Programme* (CP); **PNIC** = *Programul Național de Interes Comunitar*, cf. fr. *Programme Natrional d'Intérêt Communautaire* (PNIC), engl. *National Programme of Community Interest* (NPCI); **SAPARD** = *Programul Special de Aderare pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală*, cf. engl. *Special Accession Programme for agriculture and Rural Development* (SAPARD), fr. *Programme spécial d'Adhésion pour l'Agriculture et le Développement* (SAPARD); **nomenclatoare:** **NCCV** = *Nomenclatorul Consiliului de Cooperare Vamală*, cf. fr. *Nomenclature du Conseil de Coopération Douanière* (NCCD), engl. *Nomenclature of the Customs Cooperation* (NCCC).

De exemplu: „În urma misiunii de audit a experților comunitari din iunie 2008, când s-au identificat o serie de deficiențe în aplicarea SAPARD, Comisia a decis blocarea transferurilor de fonduri către România”. (www.capital.ro, 13.07.2009, *Comisia Europeană a deblocat fondurile SAPARD pentru România*).

politici: **PCC** = *Politica Comercială Comună*, cf. fr. *Politique Commerciale Commune* (PCC), engl. *Common Commercial Policy* (CCP); **PESA** = *Politica Europeană de Securitate și Apărare*, cf. fr. *Politique Européenne de Sécurité et de Défense* (PESD), engl. *European Security and Defence Policy* (ESDP); **PESC** = *Politica Străină de Securitate Comună*, cf. fr. *Politique Etrangère et de Sécurité Commune* (PESC), engl. *Common Foreign and Security Policy* (CFSP).

De exemplu: „Ca stat membru UE, România sprijină o Uniune mai capabilă, mai activă și mai coerentă, inclusiv în domeniul Politicii Europene de Securitate și Apărare (PESA), în conformitate cu liniile directoare din Strategia Europeană de Securitate”. (www.mapn.ro/diepa/politica-de-aparare/pesa.htm).

conferințe: **CEAC** = Conferința Europeană a Aviației Civile, cf. fr. *Conférence Européenne de l'Aviation Civile* (CEAC), engl. *European Civil Aviation Conference* (ECAC); **CEMT** = Conferința Europeană a Miniștrilor Transportului, cf. fr. *Conférence Européenne des Ministres de Transports* (CEMT), engl. *European Conference of Ministers of Transport* (ECMT); **CSCE** = Conferința pentru Securitate și Cooperare în Europa, cf. fr. *Conférence sur la Sécurité et la Coopération en Europe* (CSCE), engl. *Conference on security and Cooperation in Europe* (CSCE).

De exemplu: „Procesul destinderii și rolul CSCE au fost puse sub semnul întrebării la începutul anilor '80 când, odată cu escaladarea războiului din Afganistan și pe fondul sclerозării tot mai accentuate a sistemului sovietic, s-a produs un nou înghet în relațiile Est-Vest”. („Ziua”, 16.11.1999, *Redescoperirea OSCE I*).

Prezentarea câtorva dintre siglele eurojargonului ne permite să facem unele observații:

Siglele propriu-zise și acronimele de origine străină sunt în mare parte *internaționalisme* care desemnează elemente ale sistemului instituțional al UE. Ele au o utilizare mare în cadrul instituțiilor UE, intrând în lexicul juridic, și o circulație mai restrânsă în limba comună, unde sunt promovate prin media. Onomasiologia lor arată că fac obiectul unei legislații, a unor înțelegeri internaționale.

Ca proveniență, siglele eurojargonului utilizate în limba română sunt calcuri lexico-semantice. Modelul îl oferă franceza și engleza. La nivelul expresiei, unele sigle coincid cu cele din franceză ori din engleză. Altele au, prin calchiere, o formă apropiată de cea originală. Situația privește mai ales calcurile din franceză, cu topică identică cu cea din română și mai puțin calcurile din engleză, unde topică este diferită de cea din română. Româna merge după modelul oferit de franceză în cazul celor mai multe sigle. Indiferent de proveniență, siglele sunt ușor integrabile în sistemul lingvistic românesc.

În română există, ca și în alte limbi ale UE, unele acronime internaționale după model englez. De exemplu: **Benelux** (*Uniunea Economică a Belgiei, Olandei și Luxemburgului*, cf. engl. *Economic Union of Belgium, the Netherlands and Luxembourg*, fr. *Union Économique de la Belgique, des Pays-Bas et du Luxembourg*), **Comett** (*Programul comunitar de educare și formare în domeniul tehnologiilor*, cf. engl. *Community programme in education and training for technology*, fr. *Programme Communautaire d'éducation et de formation dans le domaine des technologies*), **TAIEX** (*Oficiul de asistență tehnică și de schimb de informații*, cf. engl. *Technical Assistance Information Exchange Office*, fr. *Bureau d'assistance technique et d'échange d'informations*). Alte acronime internaționale au la bază modelul francez: **Cenelec** (*Comitetul european pentru standardizare electrotehnică*, cf. fr. *Comité européen de normalisation électrotechnique*, engl. *European Committee for Electrotechnical Standardisation*), **NACE** (*Nomenclatorul statistic al activităților economice din Comunitatea Europeană*, cf. fr. *Nomenclature statistique des activités économiques dans la Communauté européenne*, engl. *Statistical classification of economic activities in the European Community*), **Taric** (*Tariful vamal integrat al Comunităților Europene*, cf. fr. *Tarif intégré communautaire*, engl. *Integrated customs tariff of the European Communities*).

Româna dispune de sigle proprii care aparțin eurojargonului. Ele sunt adaptări după modelul străin: **CEJ** = *Curtea Europeană de Justiție*, cf. fr. *Cour de justice européenne* (CJE), engl. *European Court of Justice* (ECJ), **IMM** = *Întreprinderi mici și mijlocii*, cf. fr. *Petites et moyennes entreprises* (PME), engl. *Small and medium-sized enterprises* (SME), **SEE** = *Spațiul Economic European*, cf. fr. *Espace économique européen* (EEE), engl. *European Economic Area* (EEA), **TECE** = *Țările din Europa Centrală și de Est*, cf. fr. *Pays de l'Europe centrale et orientale* (PECO), engl. *Central and Eastern European Countries* (CEEC). Numărul lor este în creștere.

Siglaarea a devenit un procedeu extrem de productiv în limba română, impus prin fluxul considerabil de informații și prin mediatizarea mondială (televiziune, internet, presa scrisă, radio). În toate limbile Uniunii Europene îmbogățirea lexicului cu ajutorul siglelor este un fapt apreciabil, întrucât acestea reflectă, mai repede decât alte categorii de cuvinte, schimbările sociopolitice, economice și culturale din fiecare țară.

NOTE

¹ Cf. *eurolect*, termen folosit de Hubert Paesmans la *Conferința de la Lisabona* din 18 septembrie 1998.

² *Enciclopedia Uniunii Europene* (coord. Luciana-Alexandra Ghica), București, Editura Meronia, 2007, p. 52.

³ *Enciclopedia Uniunii Europene* (coord. Luciana-Alexandra Ghica), București, Editura Meronia, 2007, p. 67.

BIBLIOGRAFIE

1. *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române* (DOOM), București, Editura Univers Enciclopedic, 2005.
2. Domenico Rossetti Di Valdalbero, *Les acronymes de Bruxelles /Brussels' acronyms*, Bruxelles, éditeur Lucien de Meyer, 2001.
3. *Enciclopedia Uniunii europene* (coord. Luciana-Alexandra Ghica), București, Editura Meronia, 2007.
4. Mihaela Marinescu, Marius Popa, *Mic dicționar de termeni internaționali intrați în uzul limbii române*, București, Editura Vremea, 2007.
5. Hubert Paesmans, *Multilingvisme, terminologie et monde maritime*, Conferința de la Lisabona, 18 septembrie 1998.
6. Silvia Pitiriciu, Dragoș Vlad Topală, *Dicționar de abrevieri și simboluri*, București, Editura ALL, 1998.
7. Marius Sala, Ioana Vintilă-Rădulescu, *Limbile Europei*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2001.
8. Adriana Stoichițoiu Ichim, *Creativitate lexicală în româna actuală*, București, Editura Universității din București, 2006.
9. Cecilia Voiculescu, *Dicționar juridic englez-român, român-englez*, București, Editura Niculescu, 2008.